

חריצנות

יצא לאור
ע"י מכון
'נתיבות החסידות'
ספינקא

פנינים יקרים על פרשת השבוע מלוקט
מתוך שיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

גליון א' / פרשת בראשית

מטרת ויכוח הוא כדי להיכנע |

ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגו. איתא ב'תרגום יוני' תן בביאור מה היה הוויכוח שהתעורר בין קין להבל. וז"ל: ואמר קין לות הבל אחוהי, איתא ונ"י פוק תרוינן לברא, והוה כד נפקו תרויהון לברא. עני קין ואמר להבל: מסתכל אנא דברחמין אתברי עלמא, אבל לא כפירי עובדין טבין הוא מדבר ומסב אפין אית בדינא, מן בגלל מה אתקד בל קרבנך ברעוא וקרבני מני לא אתקבל ברעוא. דהיינו שקין הציע להבל לצאת אל השדה חוצה, וכשיצאו פתח קין ואמר להבל: רואה אני שהי עולם נברא ברחמים, אבל מכל מקום לא כפי המעשים טובים הקב"ה נותן שכר ונושא פנים, שהרי את קרבנך קיבל הקב"ה ברצון ולא את קרבני.

עני הבל ואמר לקין: ברחמין אתברי עלמא, וכפירי עובדין טבין הוא מדבר ומסב אפין לית בדינא, ועל דהוו פירי עובדי טבין מדידך וקדמין לדידך אתקבל ברעוא קרבני.

ענה לו הבל: לא כדברך, אלא רק לפי המעשים טובים הקב"ה נותן שכר ונושא פנים, כיון שאני הקרובתי קרבן טוב ומשובח ממך לכן קיבל את קרבני, אבל אתה לא לקחת מהדברים הטובים ולכן לא קיבל הקב"ה את קרבנך ברצון. עני קין ואמר להבל: לית דין ולית דין, ולית עלם אחרן, ולית למתן אגר טב לצדיקיא ולית למפ"רעא מן רשיעיא.

אח"כ אמר קין: לית דין ולית דיין, אין עולם הבא, אין שכר טוב לצדיקים ואין עונש לרשעים. דהיינו כיון שראה שהקריב קרבן ולא נתקבל לרצון לכן אין את השכר לצדיקים ואת העונש לרשעים.

עני הבל ואמר לקין: אית דין ואית דין, ואית עלם אחרן, ואית למתן אגר טב לצדיקיא, ואית למת"פרע מן רשיעיא, ועל עיסק פתגמיא האלין הוו מתנצין על אנפי ברא, וקם קין על הבל אחוהי וטבע אבנא במצחה וקטלה. ענה לו הבל: לא כדברך, אלא יש דין ויש דיין, יש עולם הבא, יש שכר טוב לצדיקים ועונש לרשעים, והכל תלוי אם האדם עושה מעשים טובים או לא. זה היה המחלוקת בין קין להבל, אם יש דין ודיין ויש שכר טוב לצדיקים, או לא. אחר כך קם קין על הבל והרגו. עד כאן דברי הת"ר גרם יונתן.

לכאורה קשה איך היה לקין כוח להורגו, הרי הבל עשה באמת מעשים טובים לכבודו של השי"ת, מה שאין כן קין לא, ואיך ניתן לרשע זכות להרוג את הצדיק?

ונראה לומר, דהבל היה צריך לשתוק ולהבליג כשקין שאל אותו את השאלה שאם העולם נברא ברחמים מדוע נתקבל קרבנך לרצון ולא קרבני. והבל לא שתק אלא הצדיק את עצמו שהוא הביא קרבן משובח וטוב יותר, ולכן היה לקין כוח להורגו. וזאת כיון שבאמת כל ויכוח שמתעורר בעולם הוא חלק מתהליך הבריאה שברא אלוקינו, והמטרה שברא השי"ת את הוויכוחים היא לא כדי להיכנס לוויכוח ולנצח את השני, אלא אדרבה מטרת הוויכוח היא בכדי לתת הכנעה לשני ולשמוע את דעתו, ובדבר זה נכשל הבל והכישלון הזה של הבל נתן לקין כוח להורגו.

להורגו.

| הכאב זה קרבן לד' |

ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה, והבל הביא גם הוא מבכרות צאנו ומחלבהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעה. ולכאורה

קשה באמת למה קין הביא כזה מנחה קטנה והלא לא היה בעולם רק כמה אנשים והיה להם כל טוב שבעולם א"כ למה התנהג בקמצנות ולמה לא הביא הרבה יותר?

ויש מפרשים על פי משל למלך שהודיע לבני העיר שהוא מתעתד להגיע אליהם לביקור, כל בני העיר מיהרו לטרוח להכין למלך כל מה שיכלו והביא כל מה שהיה להם ושיפצו בתיהם העיקר שהמלך יבוא אליהם, אבל רק אדם אחד היה שלא הכין כלום רק מיטה כיסא ומנורה פשוטים, ולבסוף הגיע המלך להתאכסן אליו, ונעשה רעש גדול בעיר ולא הבינו מה קורה כאן, שהם טרחו כל כך להכין דירתם למלך ולא הגיע אליהם כי אם לאותו אדם שהכין דברים פשוטיים.

אמר להם המלך: חשבתם שאתם יכולים לכבד אותי ואם תעשו כאלו ידידות זה יכבד אותי או כאלו מיטות וכדומה, ובאמת כל מה שאתם מנסים לכבד אותי זה לא מכבד, ואדרבה זה רק פוחת מכבודי, כי לי מגיע הרבה יותר, רק אותו אדם ידע את האמת שכמה שיעשה זה לא מס"פיק בשביל לכבד את המלך, וידע שלמעשה המלך צריך מיטה וכיסא וזה מה שהכין, וממילא אליו אני פונה, כי רק הוא ידע להעריך באמת את כבודי, בזה שידע שמה שיעשה זה לא מספיק, וזהו הכבוד הכי גדול.

כמו כן קין ידע שהקב"ה הוא אין סוף וידע שאין אדם יכול לכבד את השי"ת כראוי אף אם יעשה ככל כוחו כי הוא מלך רם ונישא עד אין חקר, אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכווין לבו לשמים, אך הבל חשב שיכול לרצות ולכבד את הקב"ה, ושאל לקין למה הבאת כזה קצת? ענה לו קין את ההסבר שלו, אמר לו הבל: אני הולך להביא כמו שצריך, ונראה מי צודק. בסוף כתוב

בתורה: 'וישע ד' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעה'.

אמנם כאשר הקב"ה פנה רק למנחתו של הבל רצה הקב"ה ללמד בזאת את קין שאם אתה באמת יודע ומאמין גדול כל כך ואתה יודע שאי אפשר לאדם להשיג את בוראו, אזי מוטל עליך להישאר באמונה גם כשאינני פונה אל קרבנך ואל תנסה להבין או להתרעם. וזה שאמר לו הקב"ה: 'אם תיטיב שאת' כלומר, אם תמשיך בדרך הטוב להאמין כדת וכראוי אז יוטב לך, ואם לאו אזי 'לפתח חטאת רובין'.

לכאורה לפי ההסבר הנ"ל היה צריך להיות להיפך שיתקבל המנחה של קין ולא של הבל? התירוץ הוא כמו שכתוב: 'ויאמר ד' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך', וביאור הרה"ק הרבי רבי בונים מפשיסחא זי"ע: שהקב"ה שאל לקין 'למה חרה לך' האם כואב לך מה שהקב"ה לא קיבל את מנחתך, או מה שהקב"ה קיבל את מנחתו של הבל. הדברי בינה מסביר: 'למה חרה לך' כלומר מה כואב לך, כי נכשלת שלא קיבלו את שלך האם מזה צריך להיות לאדם חרון אף, הרי אתה עשית את שלך לפי הבנתך ואי"כ למה אתה כועס, אדם צריך לפעול ולא לחשוב על כל הדברים הצדדים והאם זה פועל באמת, ולמה אתה חושב שזה כשלון.

ולפי מה שאנחנו מדברים אפשר להסביר, הקב"ה אמר לקין הלא אתה עשית כמיטב הב' נתך ואתה הבנת שצריכים העיקר לצאת ולא צריכים להכין דברים גדולים, רק קבלת כאב שהקב"ה קיבל את שלו ולא שלך, אבל זה משהו צדדי, ונכון שזה כאב נורא ואיום, אבל הכאב הזה 'זה הקרבן', כי כתוב: 'אדם כי יקריב מכם קרבן', והיינו שהקרבן זה לא רק להקריב את הבחמה אלא אדם צריך שיקריב את עצמו, רק מביאים את הקרבן במקומו כי בעצם היו צריכים להקריב את עצמו, א"כ הקרבן נמצא אצלך ולא אצל הבל, כל המעברים שאדם עובר בעולם זהו הקרבן, ובוזה שקיבלו את שלו ולא שלך זהו הקרבן. עבודת האדם הוא לחשוב שאין קרבן ואין הבל והכל מאתו ית' שמו והוא הכניס לי כזה מחש' בה להביא כזה קרבן, והוא רוצה ממני שאני ידע שהמוח שלי לא יותר גדול מכף היד שלי והקב"ה בלי סוף ובלי גבול, אדם צריך להילחם עד הסוף, ולא להיכנס שזה עונשים ולחשוב שזה אשמה כי אז נסגרים ועסוקים עם הבל כל הזמן, אלא אין הבל כלל ולדעת שהקב"ה מנהיג את העולם ויש לו חשבונות בכל דבר וככה היה צריך להיות ויש לו חשבון שאני יכיר אותו בצורה כזאת ע"י הכאב הזה שהוא יקבל את שלו ולא את שלי.

וזה ההסבר בפסוק: 'הלא אם תיטיב שאת', פי' אם היית מושך את הכאב כלפי מעלה להאמין שהכל מאתו ית' ש'אז 'שאת' היית יכול להעלות ולתקן הכל אפילו עד החטא של אדם הראשון, כי רק אחרי החטא של אדם הראשון התחיל ערבוב טוב ורע, בלבול של כן ולא ואולי, ואם אתה במצב הזה היית מנתק עצמך מלחשוב על קרבנו של הבל והיית חושב רק מהשי"ת אז היה טוב, אבל 'ואם לא תיטיב' כי אתה חושב כל הזמן רק על קרבנו של הבל אז 'לפתח חטאת רובין', פי' שאז אתה נופל בדרך לא טובה.

אדם צריך לדעת שהכאב שיש לו זה לא אשמה או עונש אלא זה מתנה משמים כדי ללמוד מזה ולהתנתק מהעבר שנקרא הבל וללכת הלאה, רבי אשר הסביר את זה במשל לחייל שנמצא באמצע מלחמה וקיבל מכה ברגל שאז כמוכן אסור לו להתחיל לבכות ולרפאות את הרגל כי אז עלול האויב להכות בו בראש, רק צריך הכי מהר לכסות אותו בסמרטוט ולהמשיך הלאה במלחמה, והוא הדבר באדם בעולמו שיש מל' חמה בכל שעה ולפעמים מקבלים קצת כאבים פה ושם, אבל אין לו לאדם להיבהל מזה כי אז ייפול עוד יותר, אלא צריך להמשיך הלאה ולש' מוע בכל דבר את הרבש"ע.

ואילו קין אפילו שהיה לו כאמור מחשבה טובה מ"מ לקח את הכאב ומושך אותו כלפי מטה וחשב רק על מנחתו של הבל, והיה לו כאב למה קיבל הקב"ה את של הבל ולא את שלו, ואז זה גרם שהרג את הבל אחיו, כמו שכתוב: 'ויאמר קין אל הבל אחיו', היה לו בראש כל הזמן הבל אחיו והיה לו קשה להתנתק ממנו, אבל אדם צריך ללמוד מן הכאב ולא לקחת את זה לעונש בכלל כי אז חסר לו את הקשר לבורא עולם.

| צריך להעלות גם הגשמיזם להקב"ה |
 ויהי הבל רעה צאן וקין היה עובד אדמה: איתא במזקנים אתבונן: בשם הרה"ק רבי יצחק מני עשכ"ז זי"ע. שהקשה, הבל שהיה צדיק מדוע כתוב אצלו 'ויהי הבל וגו' שהוא לשון צער, ואלו אצל קין כתוב 'ויהי' שהוא לשון שמחה. ואמר: שהבל הייתה שאיפתו שלא יצטרך כלל לדברים גשמיים ואפילו עניני אכילה ושתייה לא רצה, ולכך כשהיה צריך להתפנות לעניני גשמיזם לרעות צאן וכדומה, הצטער ע"כ, ולכן כתוב אצלו 'ויהי' לשון צער. 'שהיה בשבילו צער שצריך להיות רועה צאן' שזה דבר גשמי ולא רוחני. משא"כ קין היה לו שמחה ותענוג גם מעניני גשמיזם, שמלבד הרוחניות יהיה לו ג"כ גשמיזם, ולכן כתוב אצלו 'וקין היה עובד אדמה'.

לשון שמחה.

וכשהרג את הבל אחיו אמר לו הקב"ה 'נע ונד תהיה בארץ', 'נע' תהיה מרוחניות, 'ונד' תהיה מגשמיזם, שלא יינה לא מזה ולא מזה. ולבסוף כתוב 'וישב בארץ נוד' דהיינו שהיה נד בארץ, כמו שפירשו ז"ל וקיבל העונש על הגשמיזם, אבל נע לא כתיב. והוא מפני שקין טען אל השי"ת 'גדול עוני מנשוא', היינו שהעונש אותי בעונש גדול כ"כ, הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה, בגשמיזם, 'ומפניך אסתר', שלקחת ממני גם את הרוחניות.

ויאמר קין אל ד' - והיה כל מוצאי יהרגני, עכשיו כשחסר לי הרוחניות והיה כל מוצאי יהרגני כל פגע ומקרה שימצאני יהרוג נפשי, שלא יהיה לי כמה להתחזק, כי כשיש לו לאדם חלק הרוחני ני אז באיזה מצב שנמצא יכול להתרומם עצמו בכוח האמונה והבטחון ושמחת הנפש ביוצרה, אבל בעת שנלקח הכוח הזה אז כל סיבה שימצא אותו יצטער ביותר בלא שום מבוא לחיזוק ולא יוכל להתרומם ממצבו כלל.

ולכן 'וישם ד' לקין אות', זהו השבת' שנקראת 'אות', שע"י שמחת השבת יהיה לו חלק ברוב חיות, ובה יוכל להתחזק 'בלבתי הכות אותו כל מוצאו', כשיתחזק בשב"ק לא יוכלו להזיק לו שום רעה שימצא אותו, כי שמחת השבת תבטל ממנו כל דאגה וצער.

אבל תלוי מה זה שבת קודש. שיש שתי סוגי אנשים, יש אנשים שחיים את השבת, שעכשיו מגיע שבת קודש וזה יום גדול מאוד, ומחכים לזה כל השבוע, ולא רוצים שייגמר השבת. ויש אנשים שכל השבת בשבילם זה נטו תענוגים, כמו אכילה, שתייה, קריאת עיתונים. וזה כל השבת שלהם.

אומרים בהושענות לשבת. 'יושבת וממתנת עד כלות שבת'. איתא בקדושת ציון: יש לבאר הכוונה בזה, דהנה עם בני ישראל לגודל אהבתם לקיים מצותיו ית', ובפרט מצוות שבת אשר אין שיעור וערך לגודל קדושתה, מצפים ומייחלים במשך כל ימי השבוע בהשתוקקות הנפש לקראת ביאת השבת קודש, מתי תבוא לידינו וניקיימנה, וזהו 'יושבת וממתנת עד כלות', שכנסת ישראל יושבת וממתנת בכיסופין והשתוקקות נפלאה עד כלות הנפש, 'שבת', לקראת קדושת שבת.

א"כ מי שאצלו שבת זה רוחניות, מחכה כל הש' בוע לשבת ומצפה לזה, וזהו 'יושבת וממתנת' כל השבוע, וכל כך מחכה לזה 'עד כלות שבת' ער גייט אויס פאר שבת קודש. אך מי שאצלו שבת זה גשמיזם ותענוגים, הפירוש הוא, 'יוש'

בת וממתנת' כל השבת, 'עד כלות שבת' מתי יוצאת כבר שבת, ומחכה בכיליון עיניים למוצאי שבת. דהיינו כל השבת זה עול בשבילו.

| שלא יהא לבך חלוק על המקום |

איתא ב'עבודת ישראל': דהנה הקב"ה אמר לקין 'נע ונד תהיה בארץ'. וצריך להבין ענין הקללה הלא הבחירה ביד האדם לבחור לו מקום לשבת ולא ינוד ממקומו. דהיינו אם אני רוצה להישאר כאן ולא לעבור למקום אחר, מי יכול להזיז אותי מכאן. א"כ מה עומק הכוונה בקללה זאת? אלא על כרחך צריך לומר שמסך בקרבנו רוח עושים ואיזה פחד ושגוען אשר על ידי זה לא נבחר לו מקום לשבת רק להיות נע ונד בארץ.

דהיינו אדם יכול להיות כאן בפועל אבל הראש לא נמצא כאן. פיזית הגוף שלו כאן אבל הראש שלו לא נמצא כאן. ואז הוא מפסיד שתי דבי רים, דבר ראשון במציאות הוא לא שמה איפה שהיה רוצה להיות, ודבר שני גם כאן הוא לא נמצא כי העיקר הוא הראש. זה נקרא 'נע ונד תהיה בארץ' שאף פעם לא יהיה לך מצב שאתה נמצא במקום וגם הראש והמחשבה שלך שם. אנשים אומרים שיש להם כאבי בטן וזה מפריע להם מאוד, אבל בעצם לא כאב להם הבטן, רק הראש לא במקום, ואז שום דבר לא טוב.

כ"ק אמו"ר וצ"ל היה אומר: שכתוב בתהילים 'אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ד' אלי קינו נזכיר'. 'אלה' הם אומות העולם שעובדים, הם נוסעים או 'ברכב' או 'בסוסים'. 'ואנחנו בני ישראל, בשם ד' נזכיר' כשאנו מתפללים שזה 'בשם ד' אז אנחנו נוסעים. אדם יכול להיות בבית המדרש אך הראש שלו נסע למקום אחר. תמיד הראש לא במקום, וזה בעצם הקללה של 'נע ונד תהיה בארץ', שהראש לא תהיה במקום. ואמר: מתי אדם נזכר איפה הוא נמצא, כשאוחזים בתפילה 'בשיר של יום', ומתחיל 'היום יום' ואז עוצר וחושב איזה יום היום. והס"ד ביר שזה הכוונה 'יודעת היום והשבת'. כשמגיד עים להיום יום' אז 'השבת' חוזרים לתפילה. וזה עבודת האדם בעולמו שהגוף והראש יהיו במקום אחד, ולא יהיה מצב של נע ונד תהיה בארץ.

ועוד היה אומר: בחור שיש לו חשק ורוצה ללמוד, ילמד בכל מקום, אפילו בשיבה הכי פשוטה. אבל בחור שלא רוצה ללמוד לא ילמד באף מקום. וזה גם כן ענין של 'נע ונד תהיה בארץ'. אדם חייב להיות בשמחה איפה שנמצא, ולא לחפש להגיד שאם אני הייתי במקום אחר הייתי מצליח יותר, אלא איפה שאתה נמצא

תהיה שמח, שזה הכי טוב וזה האמת ושזה הש" גחה פרטית, ואז תצליח איפה שאתה נמצא.

איתא ב'בית אהרן' בשם הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע שאמר על פירוש רש"י בפסוק 'ואהבת וגו' בכל לבבך'. שלא יהיה לבך חלוק על המקום. היינו בכל מקום שהוא שם באותו מקום יעבוד את השם יתברך ויתעלה הכל למע" לה כי הכל בהשגחה מאת הבורא ב"ה. וזה הענין של 'נע ונד תהיה בארץ' שלא יהא לבך חלוק על המקום שאדם יהיה שמח איפה שהוא נמצא.

והנה בוודאי אם קין היה יכול להתדבק במחש' בתו בכורא יתברך כראוי, אז בוודאי סרו מעליו כל הפחדים ונמתקו כל הדינים, כמו שנאמר 'בכל דרכיך דעהו' כו'. דהיינו אם הוא היה חי שהכל מאתו ית' אזי הוא חי מעל הטבע ושמה אין פחדים כלל ושמה עולם שכולו טוב ושמה אין רע כלל. אלא שזה גוף הקללה שנתבלבלה מחשבתו מדביקתו והיה נע ונד במחשבתו עד שגרמה לו הפחדים ונידוד בארץ.

ולכן אמרו במדרש, אות שבת נעל בפניו, פירוש שעל כל פנים ביום שבת קודש היה נדבק בכורא יתברך והייתה לו מנוחה כי ביה כל דינים אתכפיין וכל חייבא דגיהנם נייחין. וזה עבודה תמידית של אדם להיות במקום אחד ולא להיות ח"ו 'נע ונד בארץ'. דהיינו אדם חייב לשלוט על עצמו ולא שהם ישלטו עליו, כי אז יש לו פחדים וכדומה.

| קין לא סילק מיד מחשבת גאות |

ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין וגו'. איתא ב'מזקנים אתבונן': סיפר מרן אדמו"ר הבית אבי רהם זי"ע שהוואלפער היה מתחילה קדוש עליון מגדולי תלמידי המגיד ממעזריטש זי"ע. פעם אחת אמר המגיד שיש לו תפוח שהוא יקר המדי ציאות, הן מראהו יפה מאוד והן ריחו טוב מאוד, אך חדרה לתוכו תולעת, והיה אם התפוח יתגבר על התולעת יהיה התפוח יקר המציאות, אך אם התולעת תתגבר על התפוח 'זועט ער מאכן א הורבע אש פון איהר'. [תעשה מהתפוח גל של אפר].

הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע לא היה נוכח בשעה שאמר זאת המגיד, לאחר זמן פגש הוואלפער את רבי שלמה ואמר לו מה שאמר המגיד, והוסף בוודאי נתכוון המגיד עליך. אמר לו רבי שלמה 'אם היה דעתו עלי הייתי שומע בעצמי את המאמר', אלא וודאי כוונתו על מי ששמעו.

וביאר מרן אדמו"ר זי"ע. התולעת היא גיאות. וזה היה בקין, מתחילה לא הייתה לו רק מחשבת גאות, מה זה שהקב"ה לא שעה אל מנחתו, ואל

המנוחה של הכל שעה. אך יען שלא סילק הימנו את המחשבה הפסולה מיד, הגיע עד לכדי כך שהרג את הבל אחיו. אבל אם היה דוחה אותה מיד מתחילה, לא היה בא לידי עבירה כזו.

| קין נתקנא בהבל |

ויאמר ד' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך'. איתא ב'חידושי הרי"מ': וקשה מאוד, ולמה לא יפלו פניו בראותו רחוקותו מהשי"ת. דהיינו מה היה הבעיה של קין האם זה שאות שלו לא קיבלו ואת רחוקותו מהשי"ת, או הבעיה שלו הייתה שקיבלו את של אחיו הבל?

אלא יש לפרש, שהשי"ת שאלו למה חרה לך, כלומר הסתכל בעצמך מאין באה לך העצבות הזאת, ולמה נפלו פניך, הלא העיקר הוא קנאת איש מרעהו שאתה מתקנא באחיו, ולא מעיקר הדבר. דהיינו עיקר הבעיה של קין היה הקנאה שאות של הבל קיבל הקב"ה, אבל זה שהוא רחוק מהשי"ת על זה לא כעס כלל. ומשום הכי הרג הבל.

| קין שמח שמוגיע בין הזמנים |

ויהי הבל רעה צאן וקין היה עובד אדמה. איתא בשם הרה"ק מרוזין זי"ע שלפני שחטא אדם הראשון, הוא היה בגן עדן והיה מצב של 'מס' ננים לו יין וצולין לו בשר' ולמד מסכת בבא קמא. אחרי החטא זרקו אותו מגן עדן.

כלומר, עד החטא של אדם הראשון לא היו צריי כים לעבוד, והיה מצב של 'מסננים לו יין וצולין לו בשר', כשיצאנו מגן עדן התחילו לצאת לע" בוד, לחפור, ולחרוש. ויהי הבל רועה צאן, 'אין ויהי אלא לשון צער', הצער להבל היה לסגור את הגמרא ולצאת לעבוד.

בגמרא: 'אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו, נשאת ונתת באמונה, קבעת עיתים לתורה'. לכאורה קשה מהו הלשון 'קבעת', ומה מונח בזה?

אלא נראה לומר דאיתא ב'ליקוטי הרי"מ': דהי דין הוא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, ובאם האדם קובע לדבר מצוה אחד, אף על פי שיש לו הרבה עונות הדין כמחצה על מחצה. הנקודה שבלב צריכה להיות קבועה באדם, וכל קבוע כמי חצה על מחצה דמי. אותו דבר נראה לומר אדם שעובד כל היום צריך לעשות 'קביעות שיעור' ביום או בלילה וללמוד אז. ואז 'כל קבוע כמחצה על מחצה דמי', היוצא מזה שעי' קביעות של חצי שעה לימוד, נחשב שלמדת חצי יום, וזהו הכוונה 'קבעת' עיתים לתורה, מדין 'כל קבוע כמחצה על מחצה דמי'.

ויהי הבל' הבל היה בצער שצריך לצאת לעבוד. והלך לחפש עבודה שיוכל להמשיך לעבוד את הקב"ה, 'רועה צאן' והחליט שכדאי להיות רועה צאן כמו האבות הקדושים, שגם הם מצאו שם בתוך עבודתם את הקב"ה.

אבל 'זקין היה עובד אדמה'. 'יהי' הוא לשון שמחה, ברגע שהגיע בין הזמנים היה שמח שאי-פשר לצאת לעשות חיים ולסגור את הגמרא, ו'יהי עובד אדמה' להיות בתוך גשמייות, אל תדברו על סליחות עד שנה הבאה. מסופר על כ"ק האמרי חיים זצ"ל כשנגמר הטיש בשמחת תורה, שאל את הגבאי, 'אולי מתחילים עוד פעם מסליחות' אשרי יושבי ביתך'. דהיינו שהיה לו תשוקה כבר עכשיו להתחיל מהתחלה.

| הסבר למה קין הרג את הבל |

ויאמר ד' אל קין אי הבל אחיך, ויאמר לא ידעתי ה' השומר אחי אנכי. כ"ק אאמו"ר זצ"ל שואל, לכאורה הוי כפל לשון, אם אמר 'לא ידעתי מה היה לקין להוסיף' 'השומר אחי אנכי', ואם אמר 'השומר אחי אנכי' אמאי אמר 'לא ידעתי'? אלא דרך העולם שאין אדם רואה חובה לעצמו, ואדם סבור בליבו שהוא הולך בדרך הישר והטוב ומושלם בכל המעלות והמידות שמנו חכמים. קין כשהרג את הבל היה סבור בדע"תו שעשה מעשה נכון וכילה קוצים מן הכרם, מאחר ולא הכיר את הבל אחיו היה נראה לו שהבל מהלך כל היום בטל עם הצאן ואין לעולם שום תועלת ממנו ולכך הרגו, ולא העלה בדעתו שהבל עובד ד' גדול, אך לאחר שהרגו תפס בעי-

צמו העוולה שעשה, וכששאלו הקב"ה 'אי הבל אחיך', השיב קין: 'לא ידעתי השומר אחי אנכי', דהיינו לא העליתי בדעתי שאחי הבל שומר ומקיים את האנכי ד' אלקיך' ובעצם הוא עובד השי"ת, כי אילו ידעתי לא הייתי הורגו.

| לקב"ה יש נחת רוח מעבודת בני ישראל |
ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לד', והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלבהו, וישע ד' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ויחר לקין מאוד ויפלו פניו. פירוש רש"י: 'מפרי האדמה', 'מן הגרוע'. ויש אגדה שאומרת 'זרע פשתן היה'.

איתא ב'תורת אבות' להסביר למה קין הביא מנחה מפרי האדמה, והבל הביא מבכורות צאנו. אלא מרומז בזה כי קין הלך בחקירות ובשכל אנושי, ולא האמין והשיג שיש לו להקב"ה נחת רוח מעבודתו של בשר ודם, כי הרי הקב"ה הוא מקור השלימות, ומהו הנחת רוח שהוא יכול עוד לקבל מעבודתו של בשר ודם, כה חשב קין ולכן הביא מזרע פשתן שהוא דבר המכחיש את הארץ, להראות החיסרון והגריעות בעבודתו. דהיינו קין סבר שאדם לא יכול לתת משהו להקב"ה, שהרי יש לו כל דבר באמת ולא חסר לו שום דבר שייצטרך משהו מבני אדם, א"כ הביא מנחה מפרי האדמה להראות שאין מצב שיהיה לו נחת רוח מעבודתו.

מה שאין כן הבל שהאמין כי הקב"ה שהוא מקור הטוב מקבל נחת רוח מעבודת עמו ישראל, ודבר זה הוא למעלה מהשגת בשר ודם איך שהקב"ה

שהוא המקור השלימות ולא חסר לו כלום מקבל יחד עם זה נחת רוח מעבודת האדם, ועל כן הביא קרבן מהכי חשוב וממיטב תנובתו, מבכורות צאנו ומחלבהו. ועל כן 'ישע ד' אל הבל ואל מנחתו וגו'.

דהיינו שהבל אחז שאדם צריך לגשת עם מסיירת נפש להקב"ה, ולא משנה האם זה יספק אותו או לא ח"ו. העיקר לעשות מה שאני צריך לעשות, ומה שמוטל עלי לעשות, בלי חשיבונות כלל. 'תנו עוז לאלוקים', אם אדם עושה משהו טוב אזי זה משפיע לא רק לעצמו אלא גם לסובבים אותו עד הקב"ה. וזה 'תנו עוז' שזו התדבקות, 'לאלוקים' עד הקב"ה. א"כ הבל אחז שהעיקר זה מסירות נפש של האדם, א"כ הביא מבכורות צאנו להקב"ה.

| מי שחי עם הקב"ה אי אפשר עליו |

וישם ד' לקין אות לבלתי המת אותו כל מצאו. מסביר האמרי חיים זצ"ל: מהי הכוונה 'אות' באיזה אות מדובר? אלא הקב"ה נתן לקין את השם הוי-ה לבלתי הכות אותו, כלומר מי שהולך עם הקב"ה אף אחד בעולם לא יכול עליו. אם מישוהו מרגיז אותי, אז אם אני לא חי עם הקב"ה וחי שהשני מציאות, אז אפשר להיכות ולפגוע בו, אבל אם אני חי עם הקב"ה אז אי אפשר להכות אותי, כי אני לוקח אותו בתור סיבה ולא כמציאות, ובתור אתגר והזדמנות לחיות עם הקב"ה.

לעילוי נשמת
הרה"ח
רבי בנימין ב"ר אברהם
שמואל ז"ל
גלב"ע ערב ראש השנה תש"פ.

לעילוי נשמת
הרה"ק רבי
חי יצחק בן הרה"ק רבי יוחנן
מרחמסטריווקא וצוק"ל
גלב"ע כ"ט אב תשפ"ג.

הגליון נתנדב ע"י
אנ"ש ומתפללי בית מדרשינו
בעיר הבירה לונדון יצ"ו

התורה והברכה
לכבוד ידידנו היקר והנעלה
הר"ר יאיר רשביסקי הי"ו
שנדב את הגליון לרגל שבת
בראשית